

לזכות התמים ר' דוד וזוגתו נטשה לאה וילדיהם שיחיו
בן נאים
להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה

החזקת מכון ביאורים במאמרי רבינו'
מוקדשות לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בימיגארטען
ר' ירחמיאל מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו גולדשמיד
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו גורביץ
ר' יהודה ומשפחתו שיחיו דוידאוו
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו פישר
ר' יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו קורנבסקי
ר' מרדכי קנטור ומשפחתו שיחיו

קובץ זה נדפס לזכות
החתן הרב לוי יצחק והכלה חיה מושקא שיחיו סטמבלר
לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת י"ג אלול ה'תשפ"ו
שיבנו בית נאמן בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצווה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות
נדפס על-ידי ולזכות הוריהם
הרה"ת מאיר צבי וזוגתו מרת שרה שיחיו סטמבלר
הרב דוד וזוגתו מרת חנה רות שיחיו גולדברג
זקניהם
הרב יוסף דוד וזוגתו מרת אלישבע שיחיו ווייטמן

קובץ זה נדפס לעילוי נשמות
ר' אהרן ב"ר צבי הירש ע"ה ציבין
נלב"ע ערב שבת קודש אחר חצות היום י"א תמוז ה'תשפ"ו
ולזכות רעייתו גוטל שתחי' בת הרה"ח ישראל הלוי ע"ה דוכמאן
ילדינו נכדיו ונכדתו
נדפס על ידי משפחת ציבין ארץ הקודש

ביאורים בתורת רבינו

לקוטי שיעורים
מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
עם ביאור ופירוש

הכתרת המלך בראש השנה שהל בשבת
פרשת נצבים-וילך ה'תשמ"ט

שנות המשת אלפים שבע מאות שמונים ושבע לבריאה

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות
ר' **חיים דניאל**
וזוגתו מרת **פרומה צביה**
ומשפחתם שיחיו
פיקרסקי
להצלחה רבה ומפלגה
בנשמית וברוחניות

קובץ זה נדפס
על-ידי ולזכות
ר' **בנימין אהרן** בן עלאל
וזוגתו מרת **שרה אסתר** בת דינה
ילדיהם
חנה לאה, רעיה, זעליא, דובער
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאיות
להצלחה רבה ומפלגה
בכל אשר יפנו

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת
מרת **חנה** בת ר' **זלמן יואל**
נלב"ע ט' שבט תשע"ו
נדפס על-ידי ולזכות בנה
ר' **ראובן** ומשפחתו שיחיו
להצלחה רבה ומפלגה
בכל אשר יפנו
קיל

קובץ זה נדפס
על ידי ולזכות
ר' **דניאל** וזוגתו מרת **יהודית**
לנחת רוח חסידיו אמיתי מילדיהם
שירלי ובעלה לוי **יצחק** שיחיו גבאי, חיה
מושקא, שרה רחל,
מרים ריזל, חנה
שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
הו"ח התמים ר' **יעקב**
בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה
סטמבלר
חסיד נאמן ומסור
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע
ת.נ.צ.ב.ה.

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
כ"ק הרה"ק הרה"ג הרה"ח והמקובל
רב פעלים לתורה ולמצוות
ורבים השיב מעיון
דור רבניו לכ"ק אדמו"ר **הצמח צדיק**
ר' **לוי יצחק** בהרה"ח וכו'
ר' ברוך שניאורע"ה
שניאורסאהן
אשר נאסר והוגלה על עבודתו
בהזקת והפצת היהדות
ונפטר בגלות ביום כ"ף לחודש מנחם אב
שנת ה'תש"ד

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת
מרת **דבורה סימה**
בת ר' **אליהו צבי**
אינבנדער
נלב"ע מוצש"ק פ' וארא
ד' שבט ה'תשפ"ד

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת הרה"ת ר' **יהודה אריה** ב"ד **ישראל** ע"ה
נין
נלב"ע ח' תשרי ה'תשפ"ה
נדפס על-ידי ולזכות
הרה"ת ר' **אברהם מנחם מענדל**
וזוגתו מרת **רבקה** ומשפחתם שיחיו
להצלחה רבה ומפלגה בכל אשר יפנו
בשוב הנראה והתגלה בנשמית וברוחניות
ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
מרת **גריציה** בת ניסים ע"ה, מרת **אסתר** בת מרדכי ע"ה,
ר' **אבי** בן יצחק, ר' **יעקב** בן יהושע ע"ה, ר' **מרדכי** בן יהודה ע"ה
אביגיל בת הדר לברכה והצלחה והתפתחות למעלה מן המשיער
תמר בת הדר, **יאיר** בן הדר, **אסתר** בת שרה, **יצחק** בן אסתר רינה,
רחל בת גריציה, **יוסף יצחק בניהו** בן אילנית
לזכות
לברכה והצלחה
סימה בת אסתר, **רבקה** בת לידיה, **משה** בן ויקטוריה, **אבי** בן שרה,
אורי בן שליה, **ניסים** בן אסתר רינה, **אורי** בן דליה, **זיו** בן עדי,
לאה טל בת רבקה, **יוסף** בן לולה,
לדפואה שלמה
חנה אורה בת אמירה, **רחל חנה ומרדכי אליהו** בני ליאת שולמית,
בר שירה בת גלית, **אילנית** בת ג'ורג'ט, **רבקה** בת מלכה אסתר חיה
ליזיווג הגון
אדווה בת מרים לפרי סטן
אייל בן אסתר וזוגתו **הדר** בת רחל
לפרנסה בשפע והצלחה רבה בכל אשר יפנו

סיכום כללי

סעיף א: עניינו של ראש השנה הוא הכתרת הקביה למלך, על-ידי שמעוררים את הרצון והתענוג במלכותה. ומבואר בחסידות, שבראש השנה שחל בשבת נמשך התענוג העליון מצד עצמו ולכן אין צורך בתקיעת שופר. אמנם בבית המקדש היה אפשר להמשיך תענוג נעלה יותר.

סעיף ב: מהעניינים העיקריים בראש השנה הוא עבודת האדם, ולכן נקבע ראש השנה דווקא ביום בריאת האדם. ויש לומר שהעדד התקיעה היא עבודה באופן של שלילה, שיש בה מעלה על התקיעה בפועל. אמנם התקיעה במקדש היא עבודה נעלית יותר, כוללמן.

סעיף ג: ויובן בוקרים עניין השופר והשבת בעבודת האדם: העבודה דשופר הוא עניין הביטול, שהוא המעורר רצון למלכות. גם השביתה בשבת קשורה לביטול – שמצד גילוי האור ביום זה הרי הוא מעמוד לפני המלך, ולא שייך לעשות מלאכה. והביטול בראש השנה שחל בשבת הוא בחינת "שבת שבתון".

סעיף ד: וביאור העניין: יש שני אופנים בביטול – הראשון, שנגרשת מציאותו. והשני, שאינה נוגשת כלל. ולדוגמא: ביום שישי למעשה בראשית, פעל אדם הראשון ביטול בבריאה באמירת "בואו וגשתחוּוּ". אבל בביטול זה נגרשה מציאות המשתחוּוּת, ורק למחרת, ביום השבת, היתה שביתה גמורה. וכן במסירות נפש – מצד בחינת היחידה עדיין נרגש שמוסר נפשו, ואילו מצד עצם הנשמה אין מציאותו נרגשת כלל.

סעיף ה: וזו העבודה בראש השנה שחל בשבת: תקיעת שופר היא "פעולה" של התבטלות, בה נרגשת מציאות האדם. אבל בראש השנה שחל בשבת, העבודה היא שבטלים בתכלית עד שאין יכולים לתקוע שופר.

סעיף ו: עניין זה נובע מאופן הגילוי האלוהי: בימות החול, וכן בראש השנה שחל בימות השבוע, מתגלה אור אלוהי שמתלבש בעולם ולגביו הוא יש ומציאות, והעבודה היא לבטל את המציאות, ולכן צריך פעולה ותקיעת שופר. אבל בשבת

מתעלים העולמות לאצילות, שם אין מציאות זולתו ית, ולכן גם הביטול הוא בכך שאין תוקיעין בשופר. ועוד יש לומר, שגם המשתבת המלוכה בזה היא נעלית יותר.

סעיף ז: אמנם בבית המקדש היו תוקעים גם כשחל בשבת, וביאור העניין: שלילת המציאות נדרשת רק כשיש גדר של מציאות, אבל כשאינו שייך לגדר של מציאות וכל עניינו הוא השלמת רצון המלך – הרי גם פעולה ועשייה אינה סתירה לביטול, כיוון שהוא "כילא חד" עם המלך ואין נרגשת בזה מציאותו, אלא כאילו נעשה מעצמו.

סעיף ח: והנה, הגילוי דיום השבת שייך לגדרי המציאות, ולכן נדרשת בו שביתה וביטול העולם. אבל בבית המקדש מתגלה מוחותו ועצמותו שלמעלה מכל תואר, שלגביו אין הכרח בשלילת מציאות העולם, ועלה ברצונו למלוך על העולם דווקא על-ידי תקיעת שופר.

סעיף ט: ובעומק יותר: "מצוות שופר" היא ציווי לאדם, בו נרגשת מציאותו. אבל פסוקי שופר כמו שהם בתורה – הם רק מה שעלה ברצון ה', ומצידם אין מקום למציאות האדם, וכל עניינו הוא שעל ידו מתקיים הרצון. עניין זה נרגש בתקיעה שבבית המקדש, שהוא מקום האור, ודוגמת זה באמירת פסוקי שופרות בראש השנה שחל בשבת.

סעיף י: בפעולת ההכתרה נרגשת מציאות האדם, אבל בשבת שלפני ראש השנה מודגש הכח של ישראל לפעול ההכתרה – "אתם יוצאים... לפני הוי"ה", שהוא התקשרות ישראל וקוב"ה באופן דכולא חד. ומצד ביטול זה אין כיתום לברך את החודש, והקב"ה מברכו על-ידי קריאת ישראל בתורה. אמנם בתקיעת שופר במקדש יש מעלה – שגם פעולת האדם נעשית בתכלית הביטול.

סעיף יא: גם כשלומדים בעניינים שלמעלה מכל גדר ותואר, הרי המעשה הוא התיקן, שכל אחד צריך להשתתף שעבודתו תהיה ללא הורשת המציאות. וכמו בנתינת צדקה, שלא נרגש אצלו שהוא נתון, אלא את מצוות הצדקה.

פתח דבר

בשבת והודיה לה' יתברך, מוגשת בזה לפני ציבור הלומדים שיחה נוספת בסדרת 'ביאורים בתורת רבינו' – שיחת כ"ק אדמו"ר משבת קודש פרישת נצבים וילך ה'תשמ"ט בענין העבודה בראש השנה שחל בשבת, בה מבואר הטעם שאין תוקעים אז בשופר, והטעם שבמקדש תוקעים בשופר אף בקביעות זו.

שיחה זו נדפסה בתורת מנחם התוועדויות ה'תשמ"ט ע' 341 ואילך. כאן נוספו לה קיצורים וסיכומים, ונחבארו הענינים והמושגים המובאים בה.

הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ט ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי, והסתיענו רבות בהסברים שהשמייע הרה"ח ר' יואל ע"ה כהן בהודמוניות שונות.

שיחה זו כבר יצאה לאור על ידינו במסגרת סדרה זו לקראת ראש השנה תשפ"ד, וכעת נדפסת שוב במהדרה חדשה ומתוקנת, ובתוספת ביאורים נוספים.

*

תודתנו נתונה להרה"ח לוי יצחק שיחה' שפרינגר, שליח כ"ק אדמו"ר בישוב צור יגאל, על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים.

כמו כן מודים אנו להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת השיחות.

*

שיחה מבוארת זו, מצטרפת לשיחות ומאמרים שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגר שלושים ואחד מאמרים.

בשעה טובה ומוצלחת יצא לאור הספר השלישי בסדרה, הכולל שבעה עשר מאמרים נוספים מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה בהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנוניות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנחבארו על ידינו, בכתובת: www.biuirum.co.il.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, ג). יתכן כי נפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתקנם בהודמונות הראשונה אי"ה.

יהי רצון מהשי"ת כי העיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יורו את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

ערב שבת קודש פרישת נצבים וילך ה'תשפ"ו
כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

להזרמות: שם החשבון - תורת רבינו. בנק מרכנתיל סניף 732 בני ברק. חשבון 15935899.

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

לביאור כב: ביאור ענין זה יובן על פי הידוע ש"צמצום לא כפשוטו", כלומר, שלגבי העצמות שני הדברים נכונים במקביל ובאותה מידה: מצד אחד, מציאות העולם אינה קיימת. ומאידך, על-די הצמצום העולם אכן קיים.

וביאור העניין: גם אצל רב המלמד תלמידים יש שתי דרגות – כפי שהוא בעצמותו, הרב מרומם ממציאות של תלמידים, אבל מצד דרגה נמוכה יותר שבו, ששייכת לוולת, יש מציאות של תלמידים.

אמנם יש הבדל בין המשל לנמשל: אצל הרב, אלו שתי דרגות שונות בנפשו. מה-שאי-כן בבחינת העצמות – אין כאן שתי דרגות שונות, אלא שתי הגות יסוד מנוגדות, שאחת לא מחלישה את השניה אלא שתיהן קיימות בכל התוקף. כלומר, מצד אחד אין עולם, וביחד עם זה מצד הצמצום יש עולם. והווי חיבור דעת עליין ודעת תחתון - "למהוי אחד באחד" (ראו הדין על הכפסים הדפטיים).

ובאמת, שעל עניין זה לא שייך להביא משל: הבנה ומשל שייכים רק לאחריו הצמצום, אבל בעצמותו ית' לא היה צמצום ולא שייכת הבנה. ובמאמרי אדמו"ר הריי"צ מתבטא ביחס לעניין זה: "הכל ישנו והכל אינו ויחדא אינו" (סרי"ט תפי"ט ע' 110). ותנה, על "הכל ישנו" יש משל, וגם בעניין "הכל אינו" יש קצת הבנה. אבל על "יחדא אינו", כפי שזה בעצמותו, לא היה צמצום ולכן לא שייך בזה הבנה.

לכזוה האלוות המאירה ביום חול, שלגביה יש מקום למציאות העולם והאדם, ועבודתו היא להתבטל ולדע ש'הוא עשנו' לקיי"ש תת"ט ע' 55 ואילן).

[מה שנתבאר שבשבת האור האלקי מתעלה ונכלל במקורו, אין משמעות הדבר שבשבת הקב"ה לא מוהוה את העולם, שהרי אלמלא ההתווחות מהקב"ה לא היה העולם ממשיך להתקיים אפילו רגע אחד. אלא שההתווחות בשבת היא באופן אחר: בתיאור בריאת העולם בפרשת בראשית נאמר ל"ב פעמים שם אלקים, ובשבת נאמר "ויכל אלקים", וגם נזכר בה לראשונה שם הוי'. "אלקים" הוא לשון שררה – שר ובעה"ב, וכשם שלגבי השולט יש לשלט תפיסת מקום (בדומה למבואר לעיל לגבי פעולה, שיש לה חשיבות לגבי הכוח), כך העולם תופס מקום לגבי שם אלקים. שם הוי' הוא למעלה מעולמות, וזו הדרגה שמאירה בשבת, ולכן נאמר בה "ויכל אלקים" – הסתיימו הצמצומים.

מעין דוגמא לאופן ההתווחות (בשבת) משם הוי' היא אדם הטרוד בסוגיא, ומבלי משים הוא מקמט בידו דף. למרות שלמעשה התבצעה פעולה מכוחו, הרי אין זה באופן שנתבאר לעיל שלפעולה יש חשיבות בעיניו. יתכן אפילו שהוא אינו יודע מזה. למעלה כמובן לא שייך לומר שאינו מודע, אבל הותכן הוא שיש מושג של פעולה שנעשית בדרך ממילא, שאז הפועל מובדל ממנה והיא אינה תופסת מקום בעיניו].

תוכן ענינים

מחענינים העיקריים בראש השנה הוא עבודת האדם. גם העדר התקיעה בראש השנה שחל בשבת הוא עבודה (אלא שהעבודה היא באופן של שליטה).

הן העבודה דשופר והן העבודה דשבת קשורות עם ענין הביטול. אלא שיש ביניהם הבדל באופן הביטול: תקיעת שופר היא "פעולה" של התבטלות. בה נרגשת מציאות האדם. אבל בראש השנה שחל בשבת, העבודה היא שבטלים בתכלית עד שאין יכולים לתקוע בשופר. והבדל זה נובע מאופן הגילוי האלקי בעולם.

בבית המקדש היו תוקעים גם כשחל בשבת, כי שליטת המציאות נדרשת רק כשיש גדר של מציאות, אבל כשאנו שייך לגדר של מציאות וכל עניינו הוא המלך עצמו, הרי גם פעולה ועשייה אינן סתירה לביטול. ובבית המקדש מתגלה מוהוה ועצמותו ית' שלמעלה מכל תואר, שלגביו אין הכרח בשליטת מציאות העולם.

גם כשולמודים בענינים שלמעלה מכל גדר ותואר, הרי המעשה הוא העיקר, שכל אחד צריך להשתדל שעבודתו תהיה ללא הרגשת המציאות

ביאורים בתורת רבינו

מצוה כללית – שנתנית הצדקה (מצווה כללית⁶⁶) – שנתנית הצדקה היא באופן שלא נרגש אצלו שהוא ה"נותן"⁶⁷, אלא, שפעולת הצדקה נעשית כמו מאל"ה, שאין מציאות של "נותן", כי אם, מצוות הצדקה.

	
	

- 66 ראה תניא פל"ז, ובכ"מ.
- 67 אף שגם כשיש אצלו הרגש שהוא ה"נותן" נעשית פעולת הנתנה בסבר פנים יפות, ובפרט בידעו

מילואים

לביאור ג: ויש לבאר בזה בדרך אפשר, שהתעוררות הרצון מצד עצמו אין זה הרצון למלכה, שהוא ברצון העם, אלא לממשלה שהיא בהכרח. אך אין זה כמו מושל בשר ודם שמשתלט על נתיניו בכוח כדי למשול עליהם, אלא ענין הממשלה למעלה האדם לקבל את ממשלתו. וכיון שאין זה בא מצד האדם אלא על-די הגילוי מלמעלה, לכן זה לא נקרא עבודת האדם.

ועוד יש להוסיף בזה, דתנה לפי המבואר בהמשך השיחה הרי גם בראש השנה שחל בשבת ישנה עבודה של ישראל, עבודת הביטול. ואעפ"כ הרי מבואר בדא"ח שביום השבת נמשך ונתגלה התענוג העליון מצד עצמו ואין צורך בפעולתם של ישראל כמובא כאן. ולפי זה צריך לומר ששני הדברים קיימים: מצד אחד נמשכת הממשלה, שזה כנ"ל לא מוגדר כעבודת האדם, ולזה הכוונה בשאר המקומות בחסידות. אך מצד שני הרי לא יתכן שבשנה שבה חל ר"ה בשבת, כל השנה לא תאיר בחינת המלוכה ביצון. ולזה מועיל הביאור בהמשך השיחה, שגם כאן יש עבודה מצד האדם. **לביאור** ו: טעם הדבר שצריכה להיות עבודת האדם דווקא הוא, כיוון שכאשר המלוכה באה מהעם ועד ים להוסיף בזה, דתנה לפי המבואר בהמשך השיחה הרי גם בראש השנה שחל בשבת ישנה עבודה של ישראל, עבודת הביטול. ואעפ"כ הרי מבואר בדא"ח שביום השבת נמשך ונתגלה התענוג העליון מצד עצמו ואין צורך בפעולתם של ישראל כמובא כאן. ולפי זה צריך לומר ששני הדברים קיימים: מצד אחד נמשכת הממשלה, שזה כנ"ל לא מוגדר כעבודת האדם, ולזה הכוונה בשאר המקומות בחסידות. אך מצד שני הרי לא יתכן שבשנה שבה חל ר"ה בשבת, כל השנה לא תאיר בחינת המלוכה ביצון. ולזה מועיל הביאור בהמשך השיחה, שגם כאן יש עבודה מצד האדם.

לביאור ו: טעם הדבר שצריכה להיות עבודת האדם דווקא הוא, כיוון שכאשר המלוכה באה מהעם

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

תוכן כללי: בראש השנה שחל בשבת עבודת האדם מתבטאת בביטול במציאות. שאז לא שייך שיתקע בשופר • בבית המקדש מתגלית דרגה שלמעלה מגורד ותואר, שגם בתקיעה לא נרגשת מציאות כלל • עניין זה מתקיים גם בקריאת פסוקי שופרות שבתורה, בהם נרגש גילוי רצון ה' בלבד • בשבת שלפני ראש השנה נמצאים ישראל בביטול במציאות ואין בכוחם לברך החדוש, ומתברך על-ידי קריאת "אתם נצבים" בתורה • ההוראה בעבודת האדם היא להשתדל שעבודתו תודיה ללא הרגשת המציאות.

א. בנוגע ל"יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת", ש"במקדש היו תוקיעין אבל לא במדינה" – ידועה הקושיא איך יתכן שתזוזה המצותעשה דתקיעת שופר:

תקיעת שופר הוא ענין עיקרי בראש השנה – "מצות היום בשופר"¹. וטעם הדבר – לפי שענינו של ראש השנה הוא הכתרת הקב"ה למלך, כדאיתא

- ↑ ר"ה ופ"ד. וראה רמב"ם הל' שופר פ"ב ה"ז ואילן.
- ↑ ר"ה כז, ב – במשנה. שם כז, א. רמב"ם שם פ"א ה"ב.
- ↑ שם טז, ס"א. לה, ב.

ביאורים בתורת רבינו

א "דבחרת המלך היא על-ידי זה שמעוררים את הרצון למלוכה"
בערב ראש השנה עם חשיבה מסתלקת בחינת המלכות וחזרת השנה למקור, דהיינו שמסתלק בביטול הרצון למלוכה על העולמות, וחיות העולם אז היא מחצוניות ומלכות. דוגמא לרב, מאדם שעורך חשיבה מיוחדת אודות העבודה שלו – האם הוא מעוניין בה ונתנה ממנה או לא, ועד שהוא מקבל

ה

בגמרא: "אמר הקב"ה . . אמרו לפני בראש השנה מלכיות... כדי שתמליכוני עליכם", והכתרת הקב"ה למלך נעשית על ידי השופר – "ובמה בשופר"³. וכמ"ש הרס"ג שא' הטעמים דתקיעת שופר הוא לפי שייכן עושין המלכים בתחלת מלכותם שתוקיעין לפניהם כחצוצרות ובקניות להודיע ולהשמיע בכל מקום התחלת מלכותם".

ועל פי זה איך יתכן מציאות של ראש השנה, "תמליכוני עליכם.. כמה בשופר", ללא תקיעת שופר – איך תה"ה הכתרת הקב"ה למלך אם לא על ידי תקיעת שופר ?

- ↑ ומבואר בזה בדרושי חסידות; שבראש השנה שחל בשבת נעשית הכתרת המלך מצד ענינו של יום השבת, ללא צורך בפעולה דתקיעת שופר, כי, הכתרת המלך היא על ידי זה שמעוררים את הרצון למלוכה א על ידי המשכת וגילוי התענוג, וכיון שביום השבת נמשך ונתגלה התענוג העליון
- ↑ דבאר באבודרהם בטעמי התקיעות ("הענין הראשון").
- ↑ ראה לקו"ת ודושי ר"ה נו, א ואילן. סידור (עם דא"ח) שער התקיעות נמ, ג ואילן. סה"ג מלוקט ח"א ע' תבא ואילן. ושי"ג.

- ↑ החלטה לאן לא לבאן, הוא עובד ללא תענוג בעבודתו, כמו "עייף ורפה ידיים". כך כביכול הוא למעלה, שעד שהחליט אם רוצה שוב בחידוש העולמות או לא, הבייאה היא בצורה כוז. (ראה ד"ה יבחר לנו את נהליתנו תשנ"ג ס"א).
- ↑ ובראש השנה על-ידי עבודת ישראל ממשכיכם מחדש את הרצון למלוכה.

ביאורים בתורת רבינו

מצד א' עצמו י, אין צורך בפעולתם של ישראל על ידי תקיעת שופר. ובלשון חז"ל – ששבת "מקדשא וקיימא" מצד עצמה, דלא כיום טוב ש"ישראל איננו דמקדשינהו לזמני" (ישראל הם אלו שמקדשים את הזמנים)⁷ י, שלכן אומרים ביום טוב "מקדש ישראל והזמנים" (וכן בראש השנה – "מקדש ישראל ויום הזכרון"), מה-שאין-כן בשבת ש"מקדשא וקיימא" ללא פעולתם של ישראל⁸. ואף-על-פי-כן, "במקדש היו תוקעין" – כי, "יש כמה בחינות בענין התענוג לאין קץ ותכלית", וכיון שבמקדש⁹ יכולים להמשיך תענוג נעלה

יותר מהתענוג שנמשך על ידי השבת, לכן במקדש היו תוקעין כדי להמשיך התענוג היותר עליון, מה-שאין-כן במדינה שבלאו הכי איראפשר להמשיך מבחינת התענוג היותר עליון¹⁰, כי אם, הבחינה שנמשכת מצד ענינו של יום השבת.

סיכום: עניינו של ראש השנה הוא הכתרת הקב"ה למלך, על-ידי שמעוררים את הרצון והתענוג במלכות. בראש השנה שחל בשבת נמשך התענוג העליון מצד עצמו ולכן אין צורך בתקיעת שופר. אמנם בבית המקדש היה אפשר להמשיך תענוג נעלה יותר.

של ראש השנה שחל בשבת (ר"ן ורשב"א תעד – ר"ה שם. מגיד משנה שם).

10 מצד יודעת הדור בזמן בית שני, ש"לכן גזרו בו תכמים כמה גזירות וסייגים" (בנדרע בזמנא שרוב הגזירות והחומרות הסייגים היו בזמן בית שני דוקא¹¹). כולל גם גזרה דרבה לדחות המצות עשה דתקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת; מה-שאין-כן בזמן בית ראשון שהיו ישראל במדינה נגלית יותר, ויכלו להמשיך בחינת התענוג היותר עליון גם במדינה (לקו"ת שם נג. ג. דרושים שבתורה 6).

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

ולאידך, אף שאין מי שיבדך את החדש, הרי, ברכתו של הקב"ה היא – "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", שזה נעשה על ידי זה שישראל קורין פורשה זו בתורה. ונמצא, שגם חודש תשרי מתבדך על ידי עבודתם של ישראל¹², אלא, שעבודתם היא – שקורין ברכתו של הקב"ה בתורה, בדוגמת תקיעת שופר במקדש¹³. בראש השנה שחל בשבת, שאין זה ביטול דשלילת המציאות, אלא למעלה מגדר של מציאות כלל¹⁴, כי אם, ישראל וקב"ה כולא חד¹⁵.

ויש מעלה בתקיעת שופר במקדש בשבת לגבי הקריאה דפרשת נצבים – כי, הקריאה דפרשת נצבים היא קריאת ברכתו של הקב"ה, ואילו תקיעת שופר במקדש בשבת היא פעולה ונשי"ה דהאזן, אותה הפעולה (לכאורה) כמו תקיעת שופר כימות השבוע במדינה, ואף-על-פי-כן, נעשית פעולה זו בתכלית הביטול לגמרי.

סיכום: בפעולת ההכתרה נרגשת מציאות האדם, אבל בשבת שלפני ראש השנה מודגש הכח של ישראל לפעול ההכתרה – "אתם ניצבים... לפני הוי"ה", שהיא התקשרות ישראל וקב"ה באופן דכולא

^[1] ראה באורח לקו"ש שם ע' 191.

^[2] ע"פ המבאר לעיל (ס"ט) השיבות דמקדש

^[3] לחרדה – יומתק יותר שענין זה מודגש בקריאה בתורה דוקא.

^[4] ובהדגשה יתירה כשקורין נצבים-וילן ביתך – שהענין ר"עצבים". עמידה, אין נמידה אלא ביטול. הוא האופן של "וילן", הליכה מחיל אל חיל, הוספה בענין הביטול פעיליו אחר עליו.

^[5] יש לומר, שענין זה שיין להשבת שלפני ראש

^[6] אבות פ"א מ"ז.

^[7] השנה דוקא – שהוא על דרך הברגמת השבת שלפני בריאת העולם (פרס שער ד' פ"ז. ועוד), שיש בו עליוי לגבי השבת שלאחר שלמות הבריאה, כי, השבת שלאחר שלמות הבריאה הוא ביטול המציאות, ובמילא, שיין לגדר של מציאות (באופן של שלילה). ואילו השבת שלפני הבריאה אינו שיין לגדר של מציאות כלל. ועד כיי כן, שהוא למעלה אפילו מהענין ד"ויבדך אלקים את יום השביעי וקדש אותו" שנאמר בשבת שלאחר ("ויכולו") שלמות הבריאה.

לבש¹⁶, וגילה מלכותו של הקב"ה בכל הבריא, באמרו לכל הנבראים שבעולם "בואו ונשתחוה ונכרעה נבוכה לפני ה' עושנו"¹⁷, ולכן נקבע ראש השנה ליום ברא האדם¹⁸, על שם אדם הראשון, קרוין אדם¹⁹, על שם אדם הראשון, שהיה ייש חלק מנשמת אדם הראשון²⁰ נשמה ייש חלק מנשמת אדם הראשון²¹ מכתרים הקב"ה למלך (על עצמם, ועל ידי זה גם) על כל העולם.

ועל פי זה צריך להבין: איך יתכן שבראש השנה שחל בשבת שאין תוקעין בשופר (כיון שנמשך התענוג מעצמו, מצד ענינו של יום השבת) יחסר הענין שההכתרה צריכה להיות על ידי עבודתם של ישראל דוקא?²²

ויש לומר, שגם זה שאין תוקעין בשופר הוא חלק מכללות העבודה התקיפת שופר (בנפש האדם²³), היינו,

¹⁶ לקו"ת נצבים מה"ב.

¹⁷ כמו בכל המצוות, שנוסף על קיום המצוה בפועל

¹⁸ ממש, יש גם תוכן המצוה (כונת המצוה וכיו"ב) בעבודת האדם, כמ"ש הרמב"ם (סוף הל' תמורה) ש"דוב דיני התורה אינן אלא .. לתקן היעות וליישר כל המעשים". ומפורש בנוגע לתקיפת שופר – "אף-על-פי שקרקעית שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו בו" (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד).

ביאורים בתורת רבינו

מזכירים "ישראל" – כיוון שזמני המועדים נקבעים לפי קידוש החדש שנעשה על-ידי בית דין, ישראל, ונמצא שקדושת המועדים תלויה בישראל; ואילו השבת קדושה ועומדת מצד עצמה, גם בלי פעולה מצדם של ישראל.

ה "שההכתרה נעשית על-ידי עבודתם של ישרא"ל"²⁴ כלומר, גם אילו יצויה שהיה ניתן לפעול את

ב. אבל עדיין דרוש ביאור והסבר: מהענינים העיקריים דראש השנה (נוסף על הכתרת הקב"ה למלך כשלעצמה, גם) שההכתרה נעשית על ידי עבודתם של ישראל א – "אמרו לפני בראש השנה מלכותי.. שתתקיימי עליכם", שישראל על ידי עבודתם פועלים הכתרת הקב"ה.

וכידוע²⁵ הביאור בטעם קביעת ראש השנה כאחד בתשרי, יום בראש אדם הראשון, שהוא יום ששי למעשה בראשית, ולא בכ"ה באלול, יום ראשון למעשה בראשית – כיון שבהתחלת הבריאה היו כל העינים מצד "כי חפץ חסד הוא"²⁶, אבל עכשיו באתערותא דלתתא תליא מילתא, שצ"ל על ידי עבודת האדם דוקא י, כמו שהיה ביום בראש אדם הראשון שהכתיר את הקב"ה למלך באמרו "ה' מלך גאות

²¹ ראה ד"ה זה היום תשמ"א (סה"ט מלוקט חי"ב ע"ב ואילך), תשמ"ב (סה"ט מלוקט חי"ב ע"ג ואילך).

²² ושי"ב.

²³ מכתב ז. ת.

²⁴ תהלים צג, א.

²⁵ שם צה, ו. וראה פדר"א פ"א.

²⁶ יבמות סא, ע"א.

מציאות האדם שתוקע בשופר ומכתיר את הקב"ה למלך, ואילו הכח לפעול ההכתרה הוא מורגא נעלית יותר, "נצבים לפני ה' אלקיכם", תכלית הביטול לגמרי.

ויש לומר שענין זה מתבטא גם בברכת החדש על ידי הקב"ה, כתורת הבעש"ט הידועה²⁷ שבשבת שלפני ראש השנה מברך הקב"ה חודש השביעי – דלכאורה אינו מוכן: קידוש החדש תלוי בישראל דוקא, וכמפורש במדרש²⁸ בנוגע לראש השנה: "כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ראש השנה.. הקב"ה אומר למלאכי השרת להם, לי מה אתם שואלים, אני ואתם נלך אצל בית דין של מטה", ואף-על-פי-כן דוקא ברכת חודש תשרי (שהיא במקום קידוש החדש²⁹), ובה מכריזים אימתי ראש השנה שהוא גם ראש חודש אינה על ידי ישראל, אלא על ידי הקב"ה? וההסברה כזה – שבשבת שלפני ראש השנה שבו נמשך הכח ענין ההכתרה, ישראל הם בתכלית הביטול לגמרי, שאינם מציאות שתבין את החדש (כמו בראש השנה שחל בשבת שאין מי שיתקע בשופר), ולכן מברכו הקב"ה.

²⁶ נוסף על הקשר והשיבות דכל השבתות כמודש בשירו של יום, כולל גם היום מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומונוח לחי העולמים" (תמיד בסופה).

²⁷ לקו"ת ר"פ נצבים.

²⁸ "היום יום כ"ה אלול. ובכ"ה.

²⁹ דבי"ר פ"ב, ד. וראה שו"ר פט"ו, ב.

³⁰ ראה לקו"ש ח"ט ע"א 187 ואילך.

המקדש, שהוא מקום הארון, וכן באמירת פסוקי שופרות בראש השנה שחל בשבת.

י. ויש להוסיף ולקשר העילוי דיום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת עם השבת שלפני ראש השנה, שבת זו, שנוסף לכך שראש השנה דכל שנה מתברך מהשבת שלפניו, מודגש ביותר הקשר דהשבת³⁰ עם ראש השנה שחל בעצמו בשבת³¹:

ידוע³² שבשבת שלפני ראש השנה קורין לעולם פרשת נצבים כ"מורמו בתיבת היום ('אתם נצבים היום') דקאי על ראש השנה, כי זה היום תחילת מעשיו זכרון ליום ראשון, שכל ניצוצי נשמות נצבים ומתעלים במקורם הראשון ביום זה עד לפני ה'י"ה, ובאופן ד"לעכוך בברית", שמורה על ההתקשרות וההתאחדות דישראל עם הקב"ה בקשר שלמעלה מן הטעם ודעת כו', באופן ד"כולא חד" (להיות שניהם עוברים בתוך גוף אחד – להיות לאחדים), שמצד זה בכחם לעורר את הרצון למלוכה.

וכיון שבשבת שלפני ראש השנה מודגש הכח של ישראל לפעול ענין ההכתרה, מסתבר לומי, שיש בו עילוי לגבי פעולת ההכתרה, וההסברה כזה – שבפעולת ההכתרה נרגשת

³¹ להעיר, שהשיבות לראש השנה מודגשת גם בפרקי אבות שלומדים בשבת זו – פרק חמישי ושישי: תחילת פרק חמישי – "בעשרה מאמרות נברא העולם", שכולל תחילת הבריא ככ"ה באלול, עד לגמור ושלמות הבריא בראש השנה, יום בראש אדם הראשון, שעל ידו נעשה חידוש בהבריא כולה, שלכן "זה היום (ראש השנה) תחלת מעשיו"; וסיום פרק שישי – "זה ימלך לעולם ועד", תכלית השלמות דהכתרה המלך לענדי לבוא.

ביאורים בתורת רבינו

שאין הכוונה שבראש השנה שחל בשבת לא קיימת העבודה דתקיעת שופר^[18], כי אם, שהעבודה דתקיעת שופר היא באופן של שלילה, שאין תוקעין בשופר, ולא עוד, אלא, שבעבודה זו יש עילוי לגבי העבודה דתקיעת שופר

בפועל ממש בראש השנה שחל בימות השבוע (דפשיטא שקדושת השבת אינה גורעת ח"ו ממעלת ראש השנה, אלא אדרבה, שעל ידי השבת ניתוסף עוד יותר במעלת ראש השנה), ועבודה נעלית עוד יותר – במקדש, שבו תוקעין בשופר בפועל ממש גם בראש השנה שחל בשבת, כדלקמן.

סיכום: מהעניינים העיקריים בראש השנה הוא עבודת האדם, ולכן נקבע ראש השנה דווקא ביום בריאת האדם. ויש לומר שהערר התקיעה היא עבודה באופן של שלילה, שיש בה מעלה על התקיעה בפועל.

18 ובלא"כ אי אפשר לומר כן, שהרי, גם בראש

השנה שחל בשבת אומרים פסוקי שופרות, היינו, שגם

בשבת ישנה העבודה דשופר. וראה לקמן ס"ט.

19 בתבא לקמן – ראה גם מכתב כ"ה אלול שנה זו.

20 ולכן תוקעין בשופר של בהמה דווקא שיש בה

בחינת ביטול יותר לעורר בחינת ביטול שלמעלה מן

הדעת, וגם התקיעה עצמה היא בקול פשוט ובריעותא

ביאורים בתורת רבינו

ז **"מה-שאיין-כן ביום השבת המקדשא וקיימא"**
בפשטות נראה, שכוונת תוספת זו היא –

שכיום השבת האור האלקי מאיר ונוכח אצל יהודי, שלא כמו במשך השבוע שאז ישנו הסתר על האור האלקי; וכיון שהאור האלקי מאיר מצדו ואינו תלוי בעבודת האדם [שוז הכוונה בדברי חז"ל של האדם ולא גילוי של המלך עצמו; וזו ההדגשה ששבת מקדשא וקיימא, וכפי שנבאר במכתב כללי (מיום כ"ה אלול תשמ"ט – שנת אמירת

אמנם התקיעה במקדש היא עבודה נעלית יותר, כדלקמן.

ג. ויובן בהקדם הביאור דתקיעת שופר ושבת בעבודת האדם¹⁹:

העבודה דשופר ('תמליכוני עליכם..

וכמה בשופר") היא ענין הביטול²⁰

– כידוע²¹ שהכרתת המלך נעשית על ידי הביטול של העם, שעל ידי

זה שמתבטלים לפניו במסירת רצונם ונפשם אליו, מתעורר המלך לחפון

במלוכה.

וכן העבודה דשבת קשורה עם ענין הביטול – כמבואר בדרושי חסידות²²

שענין השבת הוא ש"שובת ונח כעומד לפני המלך בביטול", היינו, שבימות

החול שהאור האלקי אינו בגילוי, אזי נרגשת מציאות האדם שעושה מלאכתו

כר', מה-שאיין-כן ביום השבת, דמקדשא וקיימא על ידי הקב"ה, "ויקדשהו"²³ ז;

דלכא שבחינת למעלה מן הדעת כר' (לקי"ת שם נר. ד.

דרושים שבהערה 5).

21 ראה בארכה סה"מ תרס"ה ע' ב ואילן. תש"ג

ס"ע 6 ואילן. וראה לקי"ת וסידור שבוהרה 5. ובכ"מ.

22 סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ה (דרמ"צ ת, א).

ובכ"מ.

23 יתיר כ, יא.

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

נרגשת מציאות האדם והעולם. אבל מצד התורה הרי זה להיפך – שכיין שעלה בריצונו ית' שהכרתו תהי'ה על ידי תקיעת שופר לכן נעשית הפעולה דתקיעת שופר, ובמילא, לא נרגשת מציאות האדם והעולם, כיון שכל ענינם אינו אלא שעל ידם יתקיים רצונו ית'.

ויש לומר, שהתקיעה בשופר בראש

השנה שחל בשבת במקדש – שעיקר ענינו של המקדש הוא הארון⁵⁰, שבו

נמצאים הלוחות והספר תורה, ענין התורה⁵¹ – היא (למעלה מגדר של

"מצודה") כמו שענין ה"שופר" הוא מצד התורה, שלכן, אין זה בסתירה לתכלית

הביטול, כיון שבתקיעה זו לא נרגשת מציאות האדם, כי אם, מילוי רצונו ית'

50 ראה רמב"ן י"פ תרומה.

51 ועד"ז כ"כ לקמן שיש בו בית דין .. ספור" –

כי, הסמיכות איש מפי איש עד משה רבינו, מקבל התורה, מרגישה את ענין הביטול, על דרך הביטול

דמשה, ששכינה מרבית מתוך גרונו (ראה גם תרי"א יתיר סח, ג).

52 ראה אהר"ת דרושי רי"ה (כרך ה' ע' ביקד'): ולפי

ביאורים בתורת רבינו

החכמה שלו).

אם-כן, מצד "תורה" אין נתינת מקום לעולם.

וזהו מה ש"התורה קדמה לעולם".

לסיכומו של דבר, בכל מצוה ישנם שני ענינים

(שני אופנים בהבנת תוכן ומטרת המצוה): מצד ה"מצוה" שבוה, כל המטרה היא **שהאדם והעולם**

יתנהגו באופן כך וכך. משא"כ המצוה כפי שהיא מצד "תורה" אינה התייחסות לאדם והעולם, אלא

תכנתו ורצונו יתברך מצד עצמו.

ועניין "המצוות כפי שהם מצד התורה" הוא

– שחכמתו ית' תתקיים בפועל. היינו שבריאת העולם היא כדי לבטא את הכלי גבול חכמתו ית';

שיכולה להיות מוכנת גם בשכל אנושי. כלומר,

שיכתיורהו על ידי תקיעת שופר.

ודוגמתו גם בזמן הזה – אמירת פסוקי שופרות גם ביום טוב של ראש

השנה שחל בשבת⁵², שזהו ענין השופר כפי שהוא בתורה, ונעשה באופן

ד"תנן לשוני אמרתן⁵³, "שהתורה היא אמרתן, אלא שלשוני תנן כעונה

אחר האומר מה שהוא אומר"⁵⁴, באופן ש"ישראל אורייתא וקב"ה כולא חד"⁵².

סיכום: "מצוות שופר" היא ציווי לאדם, בו נרגשת מציאותו. אבל פסוקי שופר כפי

שהם חלק מהתורה – הם רק מה שעלה בריצון ה', ומצידם אין מקום למציאות

האדם, וכל עניינו הוא שעל ידו מתקיים הרצון. עניין זה נרגש בתקיעה שבבית

שמשתרב בית המקדש אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, נמצא התורה גם כן וקראת מקדש, ועל

כן מזכירים פסוקי שופרות גם ביום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת.

53 תהלים קיט, קעב.

54 תרי"א יתיר סז, ב.

שמצד התורה, כל מהותו של העולם הוא כאמצעי

בו חכמת התורה יכולה להתבטא. וזהו עניינה של התקיעה במקדש – אמצעי לביטוי חכמתו ית'

בעולם (ראה תרי"ט התעוררות התשכ"ב ח"א ע' 183).

(וכמו שאמר המגיד להבית יוסף "אני המשנה המדברת בפיר" (ראה מגיד מושי"ם י"פ ויקרא) – המשנה

היתה צריכה להתגלות, ולצורך זה נבדא אדם עם פה).

ועל ביאור זה (בחינת התורה) כותב רבינו בתחילת הסעיף שהוא "צעומק ויזר" מהמבואר

לעיל סעיפים ז-ח (קיום ציווי התקיעה במקדש שמצד בחינת שלילת השלילה), כי לעיל מוזכר

סוף סוף שיש ציווי לאדם, מה-שאיין-כן בדוגת התורה שאין אפילו ציווי, כנ"ל באורכה.

כא

נעשה במקדש⁴⁴, כמ"ש⁴⁵ "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה" בניחותא⁴⁶.

ולכן במקדש היו תוקעין גם בראש השנה שחל בשבת – כי מצד מהותו ועצמותו ית' שלמעלה מכל תואר וגדר (שהו נתגלה במקדש) אין הכרח בשלילת המציאות (להיותו גם שלילת השלילה⁴⁷), ואדרבה, עלה ברצונו למלוך על העולם, ועלה ברצונו שהוכתרה תהיה על ידי פעולה ועשייה דתקיעת שופר דוקא.

סיכום: הגילוי דיום השבת שיך לגדרי המציאות, ולכן נדרשת בו שביחה וביטול העולם. אבל בבית המקדש מתגלה מהותו ועצמותו שלמעלה מכל תואר, שלבניו אין הכרח בשלילת מציאות העולם, ועלה ברצונו למלוך על העולם דווקא על-ידי תקיעת שופר.

44 ועל דרך זה בי"ל מקום שיש בו בית דין כו" – כי, "משחזב ביהמ"ק אין להקב"ה בעולמו משכן ומכון לשבתו הוא יחודי ית' אלא ארבע אמות של הלכו כו" (תנא פל"י).

45 כו"א ח, כו.

46 ראה לקו"ש חכ"א ריש ע' 148, וש"נ.

47 להעיר, שהלשון שלילת השלילה כולל שני ענינים: (א) שלא שיך לומר עליו שהוא מושלל

ביאורים בתורת רבינו

לו "החילוק שבין מצוות לתורה". ציווי, בעצם היותו ציווי, הוא כבר התייחסות לענין אחר שחזן מאלוקות, שאותו מצווים. יתירה מכן, תוכן ה"ציווי" מורה שהאדם הפָּקָדָה העולם (התפין שבו מקיימים את הציווי) כאילו "קוהמים" אל הציווי, שהרי רק לאחר שישנם בעולם אדם ושופר (למשל), שיך לצוות את האדם לתקוע בשופר. נמצא שמצד גדר המצוות יש נתינת מקום לעולם.

ט. בסגנון אחר – בעומק יותר:

ידוע⁴⁸ החילוק שבין מצוות לתורה – שמצוות הם ציווי להאדם איך להתנהג בעולם, היינו שישנה מציאותו של האדם והעולם, והמצוות הם להורות להאדם איך להתנהג בעולם, ובמילא, נוגש בהם מציאות האדם והעולם, מה-שאין-כן תורה היא "המודה גגוה"⁴⁹ דהקב"ה שלמעלה מהעולם, ובמילא, גם בריני התורה, המצוות כפי שהם מצד התורה, לא נוגש מציאות האדם והעולם, כי אם, תורה, ומציאות האדם והעולם אינה אלא כדי שדיני התורה יתקיימו בפועל⁵⁰.

ולדוגמא בשופר: מצד גדר ה"מצוה" דשופר (ציווי להאדם) – ישנה מציאות האדם והעולם, וצריך להכחיר את הקב"ה למלך על האדם והעולם על ידי תקיעת שופר, ובמילא,

מהדברים שלמטה בלי ערך ממנו, כיון שאינו שיך אליהם כלל, כמו שלא שיך לשלול ענין המשיש בנוגע לסבוא שכלית (ב) שאינו מוגדר בהגדר ד"שלילה" ומושלל מזה, ולכן, אפשר שיהיו גם הדברים שאינם בערך אליה, ובלשון הידוע (המשך תרס"ז ע' קסח) "שלילת החיוב ושלילת השלילה וממילא יש בו הכל".

48 ראה בארובה תורה מנחם התורהויות השמ"ח ח"ב ע' 244 ובהערה 80. ע' 663 ואילן.

49 שבת פח, ב.

התורה, לעומת זאת, אינה ציווי לאדם כיצד להתנהג, אלא ענינה הוא חכמתו של הקב"ה - שעלה בחכמתו ית' שלו ציווי שיהיה עולם ויקרה כן וכן, ראוי שחזן יהיה כך וכן. לכן ישנם בתורה דינים המתייחסים למקרים שלא היו ולא יהיו (ראה תנא פיק ח). וכשם שזו הגדרת התורה עצמה, כך גם ענין לימוד תורה (על-ידי האדם) – הלימוד אינו רק בשביל לידע את המעשה, אלא לידע חכמת ה' (ובמזמן תורה הקב"ה רומם אותנו שנלמד את

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

הרי זה כמו העומד לפני החלך⁵¹, שלא ירים ידו לעשות מלאכה, ואפילו לא באופן ד"מחוי במחוג" (ספמן ברמיה)²⁴ בלבד.

השנה שחל בשבת: ומוזה מוכנת מעלת הביטול בראש

אף-על-פי שכל שבת קשור עם ענין הביטול (כני"ל), הרי מוכן שהביטול דראש השנה שעל ידו פועלים הכתרת המלך הוא באופן נעלה יותר מהביטול דשבת²⁵. ולאידך, "אהני"²⁶ הביטול דשבת להביטול דראש השנה, שהביטול דראש השנה שחל בשבת הוא בבחינת "שבת שבתון"²⁷, "שבת

24 ראה פסחים נו, ב. תיגה ה, ב – הובא בסהמ"צ שם.

25 להעיר מהדיוע שהביטול שכלל השנה הוא למטה מכל הכחות פנימיים, והביטול דראש השנה הוא

ביאורים בתורת רבינו

הוא זה שנוכת. והווי "עומד לפני המלך".

והנה בהמשך השיחה (בסעיפים ד-ה) יתבאר בארובה שני אופנים בביטול, אופן ראשון שישנה "עבודה" של "ביטול" שעשית על ידי העבד, שהוא מנסל את עצמו ומוסר נפשו ורצונו להקב"ה, ואופן שני כאשר עומד לפני המלך, שאז מציאותו אינה נרגשת כלל, עד כדי כך שלא שיך לומר שהוא "נסל" אל המלך כיון שאין מציאות חוץ מהמלך; ואשר ענינה של שבת הוא האופן השני לפי זה מובנת תוספת זו בשחח כאן כעומק יותר, כי העובדה שהאור האלקי ביום השבת מאיר בעצמו – מורה גם על דדת הביטול, ולא רק על עצם הדבר ששבת קשורה עם ענין הביטול באופן כללי.

ח "צימות החול שהאור האלקי אינו בגילוי" ..

בשבתו²⁸, לגבי הביטול ד(שבת ו)ראש השנה סתם (שחל בימי השבוע).

סיכום: העבודה דשופר הוא עניין הביטול, שהוא דמעורר רצון למלוכה. גם השביחה בשבת קשורה לביטול – שמצד גילוי האור ביום זה הרי הוא כעומד לפני המלך ולא שיך לעשות מלאכה. והביטול בראש השנה שחל בשבת הוא בחינת "שבת שבתון".

ד. ויש לבאר מעלת הביטול דראש השנה שחל בשבת לגבי ראש השנה סתם – על דרך השבת הראשונה שהיתה בסמיכות ובהמשך לראש השנה

בפנימיות ועצמות הנפש (סח"מ תרס"ב ע' 8. יעורר).

26 לו' חח"ל – זבתים צא, רע"א.

27 תשא לא, טו. ועור.

28 פניחם כח, יו"ד.

מה-שאין-כן ביום השבת, הרי זה כמו העומד לפני המלך²⁹

ביום חול ישנם צמצומים על האור האלקי, שאינו מאיר בגילוי, כלומר, שיש מקום לחגשה שהאדם כביכול אינו עומד לפני המלך. אבל בשבת מאירה בחינת "לית אתר פנוי מיינה", ונרגשת יותר העובדה שנמצאים לפני הקב"ה.

ט "הרי מוכין שהביטול דראש השנה שעל ידו פועלים הכתרת המלך הוא באופן נעלה יותר מהביטול דשבת"

למאורה הכוונה בזה, שכיון שבשבת הקב"ה הוא כבר מלך, לכן לא נדרשת פעולה מצד האדם להכחיר את המלך; ובכן זה שונה מראש השנה שצריך להחזיר את הקב"ה, שאז נדרש ביטול גדול יותר. ולכן כוונתו בדעה 25, שלחכתיר את המלך נדרש ביטול בעצמיות ופנימיות הנפש.

ביאורים בתורת רבינו

הראשון, כיום ששי למעשה בראשית, ערב שבת:

אף-על-פי שביום ששי למעשה בראשית פעל אדם הראשון הביטול

בכל הבריאה, "בואו נשתחוה ונכרעה גוי" – לא היה הביטול בתכלית השלימות, כי, נוסף לכך שהביטול

היה מצד הטעם, "בואו נשתחוה גוי לפני ה' עונשנו" (דכיון שהוא "עונשנו"

צריכים להיות בטלים אליו) ^א, הרי, ההשתחוואה עצמה היא פעולתו של

המשתחוה, וכיון שהוא עושה פעולה, אפילו פעולת ההשתחוואה שמבטאת

הביטול שלו, הרי זה באופן שנגרשת מציאותו.

וההוספה בהביטול דיום השבת לגבי הביטול דראש השנה – שעל

^[1] ראה שבעות מז, ב.

ביאורים בתורת רבינו

י' **השבת** הראשונה שהיתה בכביכות ובהמשך לראש השנה הראשון"

שבוואי צריך לומר שהיתה נעלית יותר מיום שישי – יום בריאת האדם.

יא **"הביטול היה מצד הטעם, בואו נשתחוה גוי לפני ה' עונשנו"**

הביטול מצד שהוא "עונשנו" הוא אמנם דרגה גבוהה של ביטול, שהוא מכיר בכך שהקב"ה ברא

בכל רגע את כל מציאותו (שהרי "עונשנו" הוא לשון חוזה). אך בכל זאת, כיון שהגורם לביטול

הוא מה ששכחו מחייב, נמצא שבעומק העניין מה שקובע אצלו הוא שלל ולא הקב"ה, כך שעדיין

יש מקום למציאותו והיא לא התבטלה כליל לפני

הקב"ה.

ידי הביטול להמליך אינו יכול לעשות שום פעולה, אפילו לא פעולה של השתחוואה, כאמור, שבעמוד לפני המלך הרי הוא בביטול בתכלית.

וביאור הענין – ב"ביטול" יש ב' אופנים (בכללות):

אופן הא' – שהאדם מבטל את עצמו ומוסר נפשו ורצונו להקב"ה

עד שכל מציאותו אינה אלא "עבד מלך"²⁹, כמו העבד שכל מציאותו היא

מציאות האדון³⁰, אבל אף-על-פי-כן, כיון שישנה "עבודה" של "ביטול"

שנעשית על ידי העבד, נרגשת מציאותו של העבד יג.

ואופן הב' – בעמוד לפני המלך באופן שמציאותו אינה נרגשת כלל, עד כדי כך, שלא שייך לומר שהוא "בטל"

יב **"נרגשת מציאותי של העבד"** לכאורה יש לתמוה: הרי העבד הוא קנין כספו

של האדון וכאחד מחפציו, ובמה נרגשת מציאותו? אלא שביטול העבד מתבטא בפעולות שלו, והרי

עצם היכולת לעשות פעולה (וכל שכן העשיה עצמה) מראה על הרגשת מציאות.

ובעומק יותר: עשייתו של העבד מבטאת שיש

כאן **"מישהו"** שבטל, ומה משמע שהביטול הוא דבר נוסף על עצם מציאותו. כלומר: קיימת מציאות של אדם בעל שכל ומידות, אלא שאדם

זה מבטל את עצמו אל האדון. ואם כן, גם לאחר שמתבטל עדיין נרגש שמצד עצמו יש לו מציאות,

אלא שהוא מוותר עליה שבביל להיות עבד. וכפי שמבואר להלן בנמשל (סעיף ה) **"שישנו מציאותו של האדם המבטל את עצמו להקב"ה"** מה-שאין-

כן באופן הב' שיבאר (בנמשל) הרי הוא בטל בעצם.

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

גם האור האלקי שמתגלה ביום השבת, בחינת האלקות שלמעלה מהעולם, שעל ידי זה נעשה ביטול ועליית העולם עד לבחינת האצילות (כנ"ל ס"ו) – הרי, מזה גופא ששבת מכל מלאכתו, שלילת וביטול העולם, מוכת, שדרגת זו שייכת לגדרי העולם יג, ואפילו הביטול דחכמה דאצילות הוא באופן ש"הוא לבדו הוא ואין זולתו",

^[1] וגם התואר "יחיד" – עם היותו למעלה מ"אחד". הרי הוא תואר, ועד שנקרא בשם "יחיד של עולם".

ביאורים בתורת רבינו

רחוק מכל ענין, אפילו מענין החכמה, עד שאי אפשר לשלול ממנו שום ענין – הרי אין הכוונה שהוא מוגדר בזה כביטול, דיינו שכשם שהגדרת החכמה היא שהיא מציאות ורוחנית שאינה שייכת למישוש ביד הגשמית (ותמרחק הוא עד כדי כך שאפילו לא שייך לומר זאת גם באופן של שלילה, ולצחוק ייחשב). כך הגדרתו היא שאינו באופן של הבנה ומישוש. שהרי כנ"ל מהותו ועצמותו יח' אינו מוגדר בשום תואר ובשום הגדרה, כך שבאם ירצה, הוא יכול להיות גם באופן שיהיה ניתן להבנה או למישוש.

אלא שכיון שקיבלנו שהוא לא בחר בזה, דיינו שלמעשה הוא אכן לא ניתן להבנה ומישוש – הרי שהוא כל כך רחוק מזה, עד שהאמירה שהוא אינו ניתן להבנה ומישוש אינה מבטאת כלל את ההפלאה שלו, ולצחוק תיחשב]. בהתאם לכך,

אין לעולם הגדרה משל עצמו – "אינו תופס מקום" או "תופס מקום" – אלא הכל כפי שהקב"ה יקבע.

אדם העובד מצד בחינת זו, כל ענינו הוא שרצון המלך נשלם על ידו, ולכן עבודתו אינה דוקא בתנועה של איבוד המציאות אלא בהתאם לבחינת ה': באם ה' יבחר שיהיה ידויה במצב של ביטול עד כדי שמציאותו נאבדת, הוא יתבטל באופן זה. ובאם ה' יבחר שיהיה יעשה פעולה, הוא יבצע, כי זהו רצון ה' (ראה במשל שהובא לעיל

^[2] ביאר ס').

שלילת המציאות י, ועד שגם "אין סוף" הוא תואר ששולל "סוף", שמורה על שייכות לגדרי המציאות (זמן ומקום)⁴³ י.

ולמעלה מזה (למעלה גם מגדר דמעלה ומטה) – מהותו ועצמותו יח' שלמעלה מכל תואר וגדר כו', שלילת החיוב ושלילת השלילה, שגילוי זה

^[3] שיש לו שייכות ל"עולם" (כולל גם שעולם הוא מלשון העלם).

ולענין תקיעת שופר בשבת: לגבי האור שמאיר בעולם בראש השנה שחל בשבת, יש יחס שלילי לענין המציאות – לבנין, "מציאות" היא דבר שהיפך מאלקות ולכן צריך לשלול אותה ולהיות באופן שמציאותו נאבדת. לכן לא שייך לתקוע בשופר וכוה לתת מקום למציאותו של האדם המותבטל. מה-שאין-כן במקדש, הרי אין שום מושג של דבר שחוזר לאלקות, ולכן אין צורך לשלול אותו.

לג **"מה גופא ששבת מכל מלאכתו .. מוכיח,**

שריגא זו שייכת לגדרי העולם"

כלומר, שלגבי דרגה זו יש מושג של מלאכה, אלא שהקב"ה שבת מכל מלאכה.

לד **"הוא לבדו הוא ואין זולתו, שלילת המציאות"**

כלומר, שמתתייחסים אל הוולת וטורחם לשלול אותו באמירה שאין זולתו. אך במקום שאין זולתו לגמרי, לא צריך לומר זאת.

לה **"אין סוף הוא תואר ששולל סוף"**

ברורה שלא שייך גבול אין צריך לשלול סוף.

עצם האמירה "אין סוף" מבטאת שלגבי יש מקום לעניין של סוף, אלא שהוא אין סוף.

כל זמן שישנו גדר של מציאות מרגיש אפילו ש"מנופשיה כרע", כי (שלילת המציאות), לא יכולה להיות הפעולה דתקיעת שופר, כי, כל עבודה ופעולה, גם עבודת ופעולת הביטול, היא בסתירה להביטול במציאות לגמרי.

אבל במקום ודגא שלמעלה מגדר של מציאות כלל, עד שלא שייך אפילו שלילת המציאות – אין הכרח במצב של העדר הפעולה דוקא ^א (שלילת המציאות), אלא יכול להיות גם מצב של פעולה ונשירה, ואין זה בסתירה להביטול, כיון שאין זה ביטול של שלילת המציאות, כי אם, למעלה מגדר של מציאות כלל – להיותו חד ממש עם הקב"ה, "ישראל וקב"ה כולא חד^{א2}", ובמילא, כיון שתקיעת שופר בראש השנה היא מצוה בחורה, נעשית פעולה זו (לא באופן שישנה מציאותו של האדם שתוקע בשופר, אלא) באופן ד"מנופשיה כרע", ועד שאינו

^{א2} ראה ח"צ עג א.

ביאורים בתורת רבינו

דוגמא לדבר היא הימצאות הרצון בנוף, שאינו צריך לצוות את האיברים שיקיימו רצונו, אלא הנוף מקיים זאת "כלי שום ציווי ואמירה להן" (נתיב פס"ט) – כי הוא כובש את הנוף, וכל עניינו של הנוף הוא למלא את הרצון ויתירה מכן, זה לא בא באופן שהאיברים מרגישים את הרצון ומצביעים אותו מיד (וכפי שרואים שהנוף פועל גם בשעת השינה שאו אינו מרגיש), זאת אומרת שהם לא קיבלו על עצמם להתבטל בפני הרצון, אלא הוא עניין עמוק יותר: עצם עניינם הוא למלא את הרצון.

לא "במקום ודגמא שלמעלה מגדר של מציאות כלל .. אין הכרח במצב של העדר הפעולה דוקא" בראש השנה שחל בשבת שוללים את

מרגיש אפילו ש"מנופשיה כרע", כי אם, שהפעולה דתקיעת שופר נעשית מאגרי'ה.

סיכום: שלילת המציאות נדרשת רק כשיש גדר של מציאות. אבל כשאנו שייך לגדר של מציאות וכל עניינו הוא שרצון המלך נשלם על ידו – הרי גם פעולה ועשייה אינה סתירה לביטול, כיוון שהוא "כולא חד" עם המלך, ואין נרגשת בוה מציאותו, אלא כאילו נעשה מאליו.

ח. וענין זה (התקיעה בשופר

במקדש בראש השנה שחל בשבת, מצד הביטול שלמעלה מגדר של מציאות כלל, גם לא שלילת המציאות) נעשה על ידי גילוי אור אלקי שלמעלה מגדר המציאות לגמרי, גם לא באופן של שלילת המציאות, שלילת החיוב ושלילת השלילה ^א:

התקיעה, והוא עניין ביטול המציאות שנתבאר בסעיף ד'. וכמו אדם שהקשר שלו אל המלך הוא בזה שמציאותו נשללת ומתבטלת, כי מציאות היא דבר נפרד מהמלך. אך במקדש היו תוקעים, והוא כמו אדם שכל עניינו הוא המלך.

לב "גילוי אור אלקי שלמעלה מגדר המציאות לגמרי .. שלילת השלילה" הסבר הדברים: האור האלקי שנאיר בעולם בראש השנה שחל בשבת, יש לו גדר. הגדרתו היא, שלגבי הכל בטל ואין מקום למציאות שחזן ממנו. מצד קביעה זו כל פעולה מושללת בתכלית.

אך מצד הבחינה שהאירה במקדש – יש רק אותו ממש, ולכן אינו מוגדר בשום תואר וגדר, אלא הכל הוא כפי שיקבע [ואף על פי שנתבאר בתניא (צו"ח בהערת רבינו ^{א4}) שעצמותו ית' כל כך

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

אל המלך, כיון שאין מציאות חזן מהמלך, ביטול בתכלית י'.

ועל דרך הידוע בענין המסירת נפש: יש מסירת נפש באופן שנוסף לכך שמבין בשכליו^א שבשכיל הקב"ה צריך לסמור נפשו, המסירת נפש עצמה היא באופן שנוגש ש"מוסר אות נפשו" להקב"ה; ויש דרגא נעלית יותר – שלא שייך לקרואה בשם "מסירת נפש", כיון שאין מציאות של "נפש" שמוסרים אותה להקב"ה י', כי אם, הקב"ה לבדו.

^{א3} ולכן "כל מה שקנה עבד קנה רבו" (קידושין כג, ב, ויש"ב) – שאין זה באופן שתחילה קונה העבד ואחרי כך קונה האדון ממנו. כי אם, שמלכתחילה קנה רבו (ראה חידושי הישכ"א שם). וראה בארוכה המשך תוס'ו ע' שכו ואילך.

^{א4} ועל דרך מ"ש בס"פ נצבים "לאהבה את ה' אלקיך גו' כי הוא חידך", אהבה ע"פ טעם כו'.

ביאורים בתורת רבינו

יג "בעמור לפני המלך .." ביטול אל המלך" פירושו שישנה מציאות האדם, והיא מבטלת את עצמה (במבוא בבאר הקודם). אבל בעמור לפני המלך, נוגשת רק רוממות המלך. והרי מצד המלך (דחיינו כפי שהמלך רואה את הדברים) אין לעבד מציאות בפני עצמו, וכל עניינו הוא לשרת את המלך, וכאשר העבד עומד לפני המלך מאיר עניין זה, ולכן מציאותו הפרטית נאבדת לגמרי.

יד "אין מציאות של נפשי". לכאורה הכונה שמאירה אצלו האמת של אלוקות, כפי ההשקפה של אלוקות על העולם (מלעיל בבאר הקודם) – שמלכתחילה כל מציאות הנפש אינה אלא לשמש את קונה.

טו "פעולה של לייחודך" .. ולמעלה מזה – עצם הנשמה"

עניין זה צריך ביאור, שהרי גם לגבי בחינת

א'

ויש לימור, שהביטול והמסירת נפש לאמיתתו הוא למעלה גם מבחינת היחידה, כי, הביטול והמסירת נפש ד"יחידה", הוא (כמודגש בשם "יחידה") באופן ד"יחידה לייחודך"^{א2}, היינו, "פעולה" של "לייחודך" את הקב"ה, ובמילא, נוגש ענין של "מציאות": ולמעלה מזה – עצם הנשמה שאין לקרואה בשם^{א3}, כיון שאין מציאות שיאמר עליה שם ותואר (אפילו לא "יחידה לייחודך") י', ביטול בתכלית.

^{א2} נוסח הישענות דיום ג. וראה לקו"ת פ' ראה כה,

א. כו, א. ובכ"מ.

^{א3} ובלשון הידוע – "חמשה שמות נקראי לה" (ב"ר פ"ד, טו), היינו, שום "יחידה" אינה אלא "שם". תואר מסוים, להנשמה עצמה שהיא למעלה משם כי (ראה סדר"מ תרמ"ז ס"ע 56. ויש"ב).

היחידה מבואר שאין בה שום מקום למציאות האדם. כלומר, בשונה מבחינת חז"ה שנורגש בה שתי הבדירות, אלא שהיא רוצה ומחליטה לבחור בקדושה – ביחידה לא שייך אחרת, וכלשון הידוע (נתיב פס"ח) "אי אפשר כלל לכפור בה' אחד". ואם כן צריך ביאור איזה מציאות' יש ביחידה, ומה עומק יותר בעצם הנשמה?

טז "שלילת ההשתתוואה היא גם מצד פעולת ההשתתוואה עצמה"

עומק עניין זה יזבן מהקדים המבואר לעיל (ביאור יז). שישנו חסרון בכך שהביטול הוא דבר נוסף על האדם. ולדוגמא: איים המתבטל מפני שהשיג שוקב"ה מחדש את הבריאה בכל רגע – כל הביטול שלו מבוסס על השכל, והשכל מצד עצמו הרי יכול להבין גם היפך מאחדות ה'. לכן, גם, כשהשכל מבין עניינים אלוקים והוא מתבטל, הרי זה דבר נוסף על מציאותו. אמנם, לפי ביאור זה אין חסרון בעצם ההבנה של "אין עוז" ולא בעצם

ביאורים בתורת רבינו

סיכום: יש שני אופנים בביטול: הראשון, שנגרשת מציאותו והוא מבטל אותה. והשני, שאינה נרגשת כלל. ולדוגמא: ביום שישי למעשה בראשית, פעל אדם הראשון ביטול בבריאה באמירת "בואו ונשתחווד". אבל בביטול זה נרגשה מציאות המשתחוית, ורק למחרת, ביום השבת, הייתה שבתה גמורה. וכך במסירת נפש – מצד בזינת היחידה עדיין נרגש שמוטר נפשו, אבל מצד עצם הנשמה אין מציאותו נרגשת כלל.

ה. **על פי זה יש לכאר החילוק שבין הביטול בראש השנה שחל בימי השבוע שמתבטא על ידי תקיעת שופר, להביטול בראש השנה שחל בשבת שמתבטא על ידי זה שאין תוקעין בשופר:**

התקיעה בשופר היא "פעולה" של "התבטלות", שמבטל את עצמו להקב"ה, ומכתירו למלך עליו ועל

³⁴ ועל דרך המבאר במק"א (ד"ה החלצו תרג"ש פ"ג) ש"לפי איותה עצם גדולתו ורוממותו גם

ביאורים בתורת רבינו

ההתבטלות. ההסרה הוא רק באדם (ובנב השכל), שהוא וההתבטלות הינם כשני דברים שונים.

אננם כאן מוסיף נקודה עמוקה יותר: עצם הסברא של "אין עוד מלבדו" היא עניין של סברא, ולא הקב"ה עצמו. כך גם הרגש של "אין עוד מלבדו" אינו ה"אין עוד" עצמו, אלא הרגש המתעורר ממנו (למרות שאין כאן שום ענין אחר מלבד הרגש של "אין עוד"). וכך גם ההתבטלות והשתחוואה – הן אינן אילוקות ממש, אלא פעולות התבטלות, שהיא מושג אחר מוחזק לאילוקות. במילים אחרות, הרגש או ההבנה של "אין עוד אינם הרגש והבנה של הקב"ה אלא של האדם. ויתירה מכן, הם מעין סתירה ל"אין עוד", שהרי אם באמת אין עוד איך

גם אין רגש והבנה.

ביאורים בתורת רבינו

העולם כולו, על דרך הכוונה של אדם הראשון "בואו נשתחוה גו'", היינו, שישנה מציאותו של האדם המבטל את עצמו להקב"ה ומכתירו למלך על כל העולם, היינו שנגרשת מציאותו.

אבל, כשמוציא לדוגמא כזו שהוא בטל במציאות לגמרי (לא רק שמבטל את עצמו, אלא שטל בעצם) – לא שייך שיתקע בשופר ויכריז על הביטול להקב"ה, "בואו נשתחוה גו'", כיון שאין מציאות כלל וזולתו ית'.

ויתירה מזה – שלילת ההשתחוואה היא (לא רק מצד המשתחוואה, אלא) גם מצד פעולת ההשתחוואה עצמה ³⁵, כאמור לעיל (ס"ג) שבעמדו לפני המלך לא ירים את ידו, אפילו לא באופן ד"מחוי במחוג", שבוה נכללת גם השלילה דפועולת הביטול (על ידי תקיעת שופר), כי, גם פעולת הביטול היא בבחינת "מחוי במחוג" ³⁶, ובעמדו

העבודה האמיתית היא כלא ממש, ואורבה לחטא יחשב כה"י ז' (ראה ד"ה ויבטנו עמי תרג"א).

לכן בעמדו לפני המלך (מאירה בו רוממות המלך, והשקפת המלך שמלכתהלה כל עניניו של העבד הוא עבד המלך, ואין נרגשת רק מציאות המלך, ואפילו "השתחוואה", פעולה של ביטול, מושללת.

ז' בדרגת רבינו ³⁴ "גם העבודה האמיתית היא כלא ממש, ואורבה לחטא יחשב" לכאורה תמוה: אפשר להבין ש"לפי אמיתות עצם גדולתו ורוממותו, גם העבודה האמיתית היא כלא ממש", אבל מדוע "לחטא יחשב"?

ובד"ה החלצו המובא בהערות רבינו ממשך ומבאר ענין זה: "כמו על דרך משל מלך גדול ונורא, הרי כשעובדים אותו שלא לפי ערך גדולתו

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

הדבר י"י, כיון שאינו חושב כלל על עצמו, גם לא על שלילת מציאותו, וכל ענינו הוא שרצון המלך נשלם על ידי ³⁵.

ומובן, שבררגא זו העשייה שלו תוקעין גם בראש השנה שחל בשבת:

³⁴ ראה ירושלמי ברכות פ"ה ה"ד. הובא בתוס' שבת ק"ח, סע"ב, ועוד.

ביאורים בתורת רבינו

יחבצנו, וכפי שמסיים "על ענינו הוא שרצון המלך נשלם על-ידו".

בסגנון אחר: העובדה שמציאותו נאבדת אינה מצד ציווי המלך, אלא זו תחושתו האישית. והדרגה העלית יותר היא כשאין לו כל תחושות אישיות, וכל עניינו הוא דבר אחד – לקיים רצון המלך.

וממשל המלך הרצון להסיר את כתר המלכות מראשו בעת מנוחתו, שלא יניח את הכתר על ראשו אחד השרים – כיוון שאו השר ניסעה לחשוב שעשה כן מצד חשיבותו של השר. ולכן הוא מניח את כתרו על זו תלייה וכיו"ב שכל כולו אמצעי עבור הדבר הנעלה עליו, ואין לו מציאות אישית, ואם כן ניתן לבצע בו תנועה של 'מציאות' ולא תגרם מכן שום טעות. על דרך זה אדם שטל כל כך ומרגיש כמו זו תלייה של המלך – אמצעי עבור שימוש המלך, יכול לעשות גם תנועה של מציאות – עשייה חובית, והיא תהיה רק מצד רצון המלך.

כח "בוראי שלא יתעב אפילו לרגע אחד לעשות הדבר"

התעבבות מראה שיש לו מציאות, וצריך להבטל ולקבל על עצמו לבצע את רצון המלך. מה שאין כן בדרגה המבוארת כאן, שכל ענינו הוא המלך עצמו, הרי בדומה למבואר בתנ"א (פס"ג) לגבי אברי גוף האדם, שמדי שעולה ברגעו של אדם לפשוט ידו או רגלו הן נשמעות לרגעו תכף ומיד כלי שום צויו ואמירתו לזון וכלי שום שהייה כלל, אלא כרגע ממש כשעלה ברגעו – כן מתנהל גופו של האדם לגבי רצון ה'.

ז'

היא באופן שנעשה ממילא, על דרך "מנפשיה כרע" ³⁶ ז' ויתירה מזה – שאפילו אינו מרגיש ש"מנפשיה כרע". ועל פי זה מובן שבמקדש היו

כט "אינו חושב כלל על עצמו, גם לא על שלילת מציאותו, וכל ענינו הוא שרצון המלך נשלם על ידי"

להמחשת הענין, ובהמשך למשל שהובא לעיל (בבבא סו: טז) אילו היה אדם שלא יחוש את עצמו כמציאות כלל, וראשו לא יהיה אלא כמו מתלה הועד להניח עליו את הכתר – כאשר ייוודע לו שהמלך רוצה משהו, האם הוא יתחיל לחשוב אם זה 'מוחי במחוג'? הוא יודע דבר אחד: שרצון המלך צריך להתבצע. לא מעניין אותו האם זה מוזק או מציאותו או שולל את מציאותו, כי הוא בכלל לא מכיר בשום מציאות חוץ ממציאות המלך. משיא"כ כאשר הוא בן אדם, או הוא צריך כמובן להיזהר מתנועה של מציאות.

ל "מנפשיה כרע, ויתירה מזה – שאפילו אינו מרגיש ש"מנפשיה כרע"

בירושלמי פ"ב ה"ד: "אמר ר' מתניה אנא מוזק טיבו לראשי, כד הוה מטא מודים, הוא מנפשיה כרע". כלומר: אני מוזק טובה לראשי, שאנשר אני מגיע למודים – הוא כרע מאיליו. השתחוואה זו אינה בדרך 'פעולה', שהאדם הוא מציאות שעושה פעולה לבטל את מציאותו בפני המלך, אלא ענין עמוק יותר: להתחילה אין כאן מציאות אישית, אלא השתחוואה המתרחשת בדרך ממילא כתוצאה מכך שכל עניינו הוא המלך. ויתירה מזה – שאפילו אינו מרגיש ש"מנפשיה כרע", אלא רק את עצם ענין ההשתחוואה, שהמלך רואי שיתבטלו כלפיו ושתחוה לפניו (וכך הוא בעניין קיום רצון המלך בכלל – שהוא אפילו לא מרגיש שזה נעשה על ידו אלא רק שנפעל רצון המלך).

מתעלים העולמות לאצילות, שם אין מציאות זולתה, ולכן גם הביטול הוא בכך שאין תוקעין בשופר. ועוד יש לומר שגם המשכת המלכות בזה היא נעלית יותר.

ז. אמנם, על פי זה צריך להבין זה שבמקדש תוקעין גם כיום טוב

של ראש השנה שחל בשבת – הרי במעמד ומצב של ביטול המציאות אין מי שיתקע בשופר, והתקיעה בשופר מוכיחה (לכאורה) שיש מציאות האדם שמבטל את עצמו כו', ולא ביטול המציאות לגמרי?

ויש לומר הביאור בזה:

גם שלילת המציאות שייכת לגדר המציאות, שלכן יש צורך בשלילת המציאות, מה-שאין-כן בענין שלא שייך לגדר המציאות כלל לא שייך אפילו השלילה דמציאות. ועל דרך

שעוה"ה א"פ ט"ז.

ביאורים בתורת רבינו

כה "חוש המישוש אינו מתייחס ונופל אלא על עשיה גשמית"

כלומר, שלילת חוש המישוש שייכת רק בדבר שיש לו שייכות לגשמיות, וכמו לגבי אש, כיוון שיש לה שייכות לגשמיות – מתאים לשלול ולומר שלא ניתן למשש אותה. ואפילו קול וריח שלא ניתן לראות אותם, מכל מקום, כיוון שהתפשטותם מוגבלת עד למקום מסוים בלבד ובו מסתיימים הרי זה מראה על שייכות לגשמיות, ולכן גם לגבם ניתן לשלול ולומר שלא ניתן למשש אותם. כלומר, אפילו ענין השלילה שייך רק בין דברים שיש ביניהם שייכות. אבל מושג כמו חכמה, כיוון שאינו שייך כלל לגשמיות – לא מתאים אפילו לשלול ולומר שהחכמה כל כך עמוקה עד שלא ניתן למשש אותה, כי אין ביניהם כל שייכות.

כו "שלילת מציאותו – הרי זה מפני ששייך עדיין לגדר המציאות"

כלומר, שלילת המציאות היא מפני שהוא בן-אדם, מציאות שאינה המלך – לכן צריך לשלול את מציאות זו (אלא שזה שמציאותו נשללת ונאבדת, אין זה בזכות השגתו ורגשותיו שאין עוד אלא מפני שהמלך עצמו מתגלה כולל באורכה). בשונה מהנתינת שתבואר לקמן ש"כל ענינו הוא המלך עצמו".

כז "כל ענינו הוא המלך עצמו"

לעיל בסעיף ג' כתב "שאינן מציאות חזין מהמלך" ואילו כאן כותב "וכל ענינו הוא המלך עצמו", שכן לעיל מציאות נאבדת, אך כאן זו דרגה גבוהה יותר – שהוא "כולא חד" עם המלך, כלומר, שכל ענינו הוא שרצון ובחירת המלך

הביטול בראש השנה שחל להיות בשבת

ג

לפני המלך אין שום מציאות, כי אם מציאות המלך בלבד.

ומזה מובן שגם בראש השנה שחל בשבת נעשה הקב"ה מלך על ידי עבודתם של ישראל, אלא, שעבודתם אינה באופן של עשייה ופעולה חיובית, אפילו לא הפעולה דהשתחוואה (הביטול שעל ידי תקיעת שופר), כי אם, על ידי זה שבטלים בתכלית עד שאין יכולים אפילו לחקוע בשופר.

סיכום: תקיעת שופר היא "פעולה" של התבטלות, בה נרגשת מציאות האדם. אבל בראש השנה שחל בשבת, העבודה היא שבטלים בתכלית עד שאין יכולים לחקוע בשופר.

ביאורים בתורת רבינו

הרי זה שפלות לפניו, כי כל עבודה צריכה להיות לפי ערך הענין. ואינו דומה העבודה השירית לפני אדם פשוט, כמו לפני מלך גדול. ונשיעבד לפני מלך כמו העבודה לפני אדם פשוט, הרי זה לחטא יחשב והוא כמודד במלכות שמשפיל כבודו כו'.

וכך גם בנוגע ל"השתחוואה": אף שהיא מורה על ביטול, מכל מקום, כיוון שהיא אינה מספקת כדי לבטא את (ביטולו האמיתי לגבי) רוממות המלך עצמו, הרי בקלות זהו בדוגמת "מחוי במחזה".

יח "וייש לומר .."

יש לבאר הצורך בחוספה זו (ששני האופנים שנבחרו ב"ביטול" קשורים בשני אופנים בגילוי האור האלקי), בדרך אפשר:

עד כאן נתבאר שהמעלה דשבת היא שא מורגש בגילוי שהוא "עומד לפני המלך", ובמצב זה אין שום ביטוי למציאות האדם, אפילו לא באופן של השתחוואה. ועל כך יש לשאול: זה מובן ופשוט שמצב של "עומד לפני המלך" הוא

ו. ויש לומר, שבי האופנים האמורים בהביטול (פעולת ההתבטלות או ביטול בעצם) קשורים עם ב' אופנים בגילוי האור האלקי יי:

מצד האור האלקי שמתלבש בעולם להורות ולהחיותו ולקיימו, ישנה מציאות העולם והאדם יי, אלא, שהאדם מבטל את עצמו (ואת העולם) לגבי האור האלקי שמחיה ומורה ומקיים אותו. אבל מצד האור האלקי שלמעלה מהעולם – אין מציאות זולתו ית', ביטול המציאות לגמרי.

וזהו גם החילוק שבין ימות החול ליום השבת – שבטמות החול האור האלקי הוא באופן של צמצום

סתייה לעשיית מלאכה ("מחוי במחזה"), אך מודע העומד לפני המלך אינו מסוגל אפילו להשתחוות? הרי פעולת ההשתחוואה אינה מבטאת מציאות הסתרה להתבטלות בפני המלך, כי אם אדרבה, היא עצמה מבטאת התבטלות. ואכן במקורות שציינו במי"מ חסברה רק שלילת עשיית מלאכה, ולא שלילת השתחוואה?

ואף שהוסבר לעיל (בביאורים י"ט, טז) שכשעומד לפני המלך מורגשת האמת כפי שהיא מצד ההסתכלות של המלך, שלעבד אין מציאות בפני עצמו כלל אפילו לא באופן של השתחוואה והתבטלות – אבל הא גופא דורש ביאור, מניין בא אצל המלך מבט והשקפה כזו? על כך יבאר בסעיף זה, שבשבת ישנו (עוד) ענין מיוחד, שמדובר בדרגה גבוהה שלהנביא אין שום מציאות כלל.

יט "מצד האור האלקי שמתלבש בעולם להורות ולהחיותו ולקיימו, ישנה מציאות העולם והאדם"

אמנם אור זה מהווה ומחיה את העולם ככל רגע, ולעולם אין שום קיום ומציאות עצמאית.

